

KRONIKK & DEBATT

KRONIKK:

Maks 5000 tegn inkludert mellomrom. Legg ved portrettfoto.

DEBATT:

Innlegg: 3000 tegn inkludert mellomrom. Replik/kortinnlegg: 1000 – 2000 tegn.

E-post: debatt@klassekampen.no
Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innlegg.

Tollef Mjaugedal
tollefm@klassekampen.no
Kronikk- og debattredaktør

Sabine Synnes
sabines@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Hedda Lingaas Fossum
heddaf@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Klassekampen honorerer normalt ikke innsendt stoff. Innsenderens e-postadresse blir trykt med mindre innsenderen reserverer seg mot dette.

På 1930-tallet var slagordet «By og land, hand i hand» en suksess. Nå ro

Den karrikerte ulve

KRONIKK

Ketil Skogen

På 1930-tallet lanserte Arbeiderpartiet slagordet «By og land – hand i hand». Dette var et framstøt for å skape nye allianser mellom samfunnsgrupper som sjelden hadde vært på samme lag, nemlig arbeidere og bønder. Strategien var rimelig vellykket. I tida etter har Norge greid å opprettholde ei levende landsbygd.

Men gnisninger mellom by og land har ikke forsvunnet, og kommer til uttrykk i det politiske ordsiftet om skjeve maktforhold som går i distriktenes disfavør. I mange diskusjoner om naturvern og naturforvaltning dukker argumentet om motsetninger mellom by og land opp.

Ikke minst ser vi dette i den opphetede situasjonen rundt ulveforvaltningen, som i perioder får det til å koke langt inn på Stortinget. Sist hos Arbeiderpartiet, som i forrige uke annonserte at de vil endre Naturmangfoldloven for å gjøre det enklere å felle ulv. Som alltid er det viktig å forstå at rabalderet rundt ulven er uttrykk for noe mer enn uenighet om et dyr.

Det er liten tvil om at det i stor grad handler om råderett over utmarka, både den råderetten som bygger på formell eiendomsrett, og den moralske råderetten som mange som ikke er grunneiere også synes at de har – etter generasjoners slit for å gjøre utmarka til det den er i dag. Men likevel, er kjærligheten til den urørte naturen, som er både mektig og sårbar, et urbant fenomen? Ingen som har lest Fønhus, Skjæraasen eller Børli kan vel mene noe slikt.

Forskning har vist en tydelig tendens til at det blant byfolk, og særlig folk i Oslo, er en større andel som setter pris på ulv enn det vi finner på landsbygda. Men det er også

mange på landsbygda som liker ulven godt, det er bare ikke en like stor andel som i byen. Det samme ser vi når det gjelder andre naturvern-saker: I spørsmålet om nasjonalpark i Østmarka er det forskjell på oslofolk som bor inntil marka og de som bor på den andre sida, i Enebakk og Rælingen. Mens et klart flertall på Oslo-sida vil ha nasjonalpark, er menningene mer delte på østsida. Men også der har planen om nasjonalpark betydelig støtte. På samme måte finnes det forskjeller i meninger om ulven i Østmarka: Folk i bydelene langs marka elsker den, og det er det ikke fullt så mange som gjør i Enebakk og Rælingen. Men ulven er ikke venneløs der heller.

Det vi ser her, er gradforskjeller, og ikke alltid særlig store heller.

Likevel brukes by-land-argumentet for alt det er verdt, og oftest på den måten at de som ikke er så begeistret for ulv, eller nye nasjonalparker, hevder at folk i byen ikke vet hvordan det er å leve med rovdyr, og dessuten vil ta fra bygdefolk retten til å utnytte sine naturressurser. Her er det mange med sterke økonomiske interesser som fisker i rørt vann. Enda de er mektige nok, greier de å framstille seg sjøl som marginaliserte ofre for en nådeløs urban elite. Og kanskje det er en retorikk som kan mobilisere en del tradisjonelt orienterte bygdefolk og gi politisk uttelling på kort sikt. Akkurat det har jo fungert bra i flere andre land, som vi har sett gufne eksempler på i det siste. En del jegere som identifiserer seg med en rural høstingskultur støtter denne argumentasjonen. De ser på kampen mot sterkt vern av ulven, og mot begrensninger på utnyttelse

av utmarksressurser, som en kamp for en livsstil og en kultur, og en kamp de faktisk kan vinne i det lange løp – sammen med store skogeiere og mektige landbruksorganisasjoner.

Men dette er egentlig ikke en strid som kan defineres langs en by-land-akse. Det er ikke bare statistikken som viser oss det. Forskningsintervjuer i de norske ulveområdene har opp gjennom åra avslørt betydelig sympati for ulven. Særlig gjelder dette blant yngre folk. Så vil jo noen håpe at disse ungdommene tar til vettet når de blir eldre. Det skjer neppe. Her står vi ganske sikkert overfor det

som kalles en «kohorteffekt». Det betyr at grunnleggende verdier som man tilegner seg tidlig i livet, sjelden endres vesentlig. De som har vokst opp uten å feste røtter i en tradisjonell utmarks- og jaktkultur, får ikke noe grunnleggende annerledes forhold til utmarka enn de som har vokst opp ved Østmarka i Oslo.

Hvis jeg forlater forskningen, og tenker på hva jeg

observerer på sosiale medier og i min egen kontakt med folk i Østerdalen, der jeg har mine røtter og mitt viktigste ankerfeste i livet, peker alt i samme retning. Det er et klart inntrykk at mange av de mest aktive «ulvevernerne» ikke har adresse i Oslo, men i Distrikts-Norge og for den saks skyld i ulvesonen. Det skjer mye rart på sosiale medier, men det synes som om de mest engasjerte på begge sider hører hjemme utenfor Oslo-gryta. Og neimen om de rurale ulvevenene framstår som en gjeng livsfjerne akademikere. Det kunne jo hendt, for slike finnes i økende grad på bygda også. Men det er ikke de som fronter ulven på Facebook.

I FÅREKLÆR: Arbeiderpartiets utspill om ulvefelling skinner gjennom som et magert forsøk på å profilere seg som et helstøpt distriktparti.

FOTO: LISE ÅSERUD, NTB SCANPIX

Min bestefar – tømmerhogger, murer og friluftsmann fra Rena – ble litt av en naturverner på sine eldre dager. Han gremmet seg over utviklingen i skogbruket på 70-tallet og over alle elver som ble lagt i rør. Han var aldri jeger, og syntes synd på dyra. Han hadde liten respekt for en del lokale jegere og deres jakte-tikk, og så på storviltjakta som noe som var forbeholdt andre samfunnslag enn han selv tilhørte. Selv om dette

ikke lenger var bokstavelig sant på 60- og 70-tallet. Han døde før ulven kom tilbake, og jeg tror nok han ville sett på den med skepsis, på tross av sin omsorg for ville dyr.

Men hvem vet? Alt har sin tid, og i dag er det sannelig ingen enhetlig front mot ulven, heller ikke i ulveområdene, og heller ikke blant folk som står den tradisjonelle høstingskulturen nær. Mange mener at ulven hører til, og

Eksporten av medieføljetongen amerikansk politikk [representerer] et nytt kapittel i den amerikanske kulturimperialismen.

Aksel Kielland i Morgenbladet

PR-strategien til Sophie Elise AS har lyktes fullt ut: Rakker du ned på bedriften min, rakker du ned på meg.

Anki Gerhardsen i Aftenposten

Jeg er lei av å være et middelaldrende pinnedyr.

Arvid Steen i BT

Idé til revykarakter: En som har vært statssekretær for justisminister Sylvi Listhaug, som vifter med den moralske pekefingeren til EU-motstandere, og ber dem se «hvilket selskap de er en del av».

Egon Holstad på Twitter

Det urbane nøstebarnmarinerte middelklasseoppsynet til Bergens mødre gir meg lyst til å kjøpe en skikkelig forurensende bil.

Charlotte Myrbråten på Twitter

Hva skal vi egentlig med Svalbard?

Gunnar Thorenfeldt bare spør, i Dagbladet

MER DEBATT NESTE SIDE >>

per Ap på ulven – men har glemt poenget.

Økonomiflikten

ønsker den velkommen tilbake – eller godtar at den er der uten store motforestillinger. Selv om vi vet at ulvemotstanden også har sitt viktigste feste i disse befolkningsgruppene, som nå for første gang opplever støtte og lobbykraft fra skogeiere som uten tvil kan plasseres trygt i Norges virkelige politiske elite.

Ulvejakta i januar, som ble gjennomført av et stort antall jegere, og som for mange

kunne minne om en militær operasjon, med bruk av kontroversielle metoder som innringing med flaggline og spesialbrøyting av veier som vanligvis får snø igjen, er virkelig høyt spill. Den som tror at dette kan fortsette uten konsekvenser for jegerens anseelse, også i distriktene, er rett og slett naive. Å fortsette å påstå at dette handler om alle jegeres og alle bygdefolks felles interesser, betyr å gamble på to ting: At alle

jegere og alle bygdefolk faktisk har felles interesser, og at styrkeforholdet mellom ulike befolkningsgrupper med ulikt forhold til utmark og naturbruk forblir som i dag, eller bikker i den tradisjonelle høstingskulturens favør. Ingen av delene er særlig sannsynlig. Verdt å huske – også for et utspillsløst Arbeiderparti.

Ketil Skogen
sosiolog og forsker
Norsk institutt for naturforskning
ketil.skogen@nina.no

PENGER I DISKEN: Hvorfor skal ikke den søkkrike oppdrettsnæringen betale for bruken av fellesskapets ressurser? spør forfatteren.

FOTO: CHRISTOPHER OLSSØN

Skattlegg næringen!

HAVBRUKSSKATT
Anders Skonhoft

I begynnelsen av november kom utvalgsrapporten «Skattlegging av havbruksvirksomheten», NOU 2019:18. Flertallet i utvalget gikk inn for at den ekstraordinære avkastningen i næringen bør gis en grunnrentebeskatning slik at 40 prosent av profitten beskattes. Mindretallet gikk imot grunnrentebeskatning, slik at dagens beskjedne beskatning videreføres. Begrunnelsen var frykt for utflytting av bedrifter til utlandet. LOs representant i utvalget tilhørte dette mindretallet. Nylig gikk høringsfristen for utvalgsrapporten ut. Det framgår her at LO ikke har noen mening om saken, mens Norges Bondelag støtter mindretallet om en fortsatt beskjedne beskatning av næringen.

Avkastningen i oppdrettsnæringen har vært enorm de siste årene. Grunnen er ikke at oppdretterne er spesielt dyktige og arbeidsomme, men gode internasjonale markedsførhold samtidig som næringen er regulert via konsesjonssystemet. Det er mange gode grunner for denne reguleringen. Miljøproblemene er betydelige, og store mengder lakselus gir økt dødelighet for villaksen. Rømming fra merdene svekker også

genetikken til villaksen. Som følge av denne reguleringen har de bedriftene som har vært inne i næringen vært beskyttet fra konkurranse og fått en ekstraordinær profitt. Og de betaler ingenting, eller svært lite, for bruken av fellesskapets knappe fjord og havressurser egnet for oppdrett. Med i bildet hører også at næringen i dag i betydelig grad er dominert av noen få store multinasjonale selskaper som delvis er utenlandsk eid.

At LO ikke har noen mening om grunnrentebeskatning av denne næringen er oppsiktsvekkende. Det må

At LO ikke har noen mening om grunnrentebeskatning er oppsiktsvekkende.

bety at LO synes det er greit at oppdrettsnæringen og store multinasjonale konserner skal kontrollere og benytte viktige norske naturressurser vederlagsfritt. At Bondelaget går imot grunnrentebeskatning er også oppsiktsvekkende. De organiserer en betydelig del av den norske bondestanden, og gjerne de største bøndene. Bøndene mottar betydelig økonomisk støtte fra fellesskapet. Denne økonomiske støtten er subsidier for en negativ grunnrente i landbruket. Subsidier for egen negativ grunnrente er derfor greit, mens beskatning av en høy positiv grunnrente for søkkrike lakseoppdretter ikke er greit. Merkelig logikk.

Anders Skonhoft,
professor i samfunnsøkonomi
Anders.skonhoft@ntnu.no